

Posudek školitele na disertační práci Petra Šimáka

Petr Šimák měl již při nástupu do doktorského studia o předmětu svého eminentního zájmu, a tedy i o tématu disertace jasno. Chtěl především analyzovat proces „fenomenologického čtení“ uměleckého textu, přičemž se opíral o tezi eliminace přivnesených významů („závorkování“) a nazření „věci samé“. Mezi inspirátory jeho přístupu zaujímá snad nejvýraznější místo dílo Paula Ricoeura. Jeho teze je spjata s kritickým vztahem k soudobé literárněhistorické praxi, která zastírá umělecký fakt druhořadými historiografickými nebo sociologickými informacemi a pomíjí jeho statut faktu estetického, čímž jej zbavuje jeho autentického významu. Autor pak analyzuje různé polohy adekvátního čtení uměleckého textu, rozčleňuje své téma na řadu dílčích aspektů, dokládanych často překvapivými odkazy k současné interpretační praxi. Tomuto problému je věnována první a nejrozsáhlejší část disertace. Je na oponentech a následné diskusi, aby prokázala, nakolik se uchazeči tento záměr zdařil. Jako určité problémové místo se mi v tomto komplexu otázek jeví tři skutečnosti: 1. autor ztotožňuje „fenomenologické čtení“ v podstatě s hermeneutickými principy: přitom by ovšem bylo třeba nadhodit otázku, že hermeneutika právě zdůraznila problém kontextu (tradice, předsudečnosti) jako klíče ke vnímání uměleckých faktů, tedy princip protiřečící onomu fenomenologickému „závorkování“; 2. nepředpokládá představa očištění estetického vjemu od předpojatých významů existenci „čirého subjektu“, což se mi zdá projektem utopickým, zvláště po Derridových analýzách?; 3. tímto předpokladem čirého subjektu by byl z literárněhistorické praxe eliminován pojem „intertextuality“, který se mi jeví produktivní při vyvolávání významové hloubky vnímaného textu: identifikace určitých topoi nastavuje čtení do poloh, které nejsou pro oproštěný pohled významově dostatečně zatížené.

Svémi poznámkami chci pouze přispět k případné diskusi a nikterak nezpochybňuji nárok práce na uznání jako textu splňujícího podmínky kladené na uchazeče o titul PhD. Oceňuji především autorovu odvalu i schopnost soustředit svou pozornost na prosazení určité nosné teze.

Druhá část práce je pohledem na hledání oné linie v ruském myšlení, která výslovně nebo skrytě prozrazuje určité kontakty s fenomenologickými přístupy. Protože v minulé epoše nebylo možno tuto inspiraci v Rusku otevřeně deklarovat, je nutno ji sledovat často na určitých maskovaných náznacích myslitelského spříznění. Téma však není obecně dosud podrobně zpracováno (v Rusku jsou populární především „historiosofické“ koncepce), je proto samo o sobě přínosem, že autor začlenil řadu významných, byť většinou málo známých představitelů ruského literárněvědného myšlení do tohoto zorného pole (nejvýraznější mi připadá zjev Golosovkerův). Hledat v Rusku tento myslitelský model mi připadá zvláště podnětné, protože se vymyká mainstreamovým ideologickým tendencím.

Jsem přesvědčen, že si předložená disertace zaslouží živou debatu při obhajobě, ba že si zaslouží, aby jejímu autoru byl přiznán titul Ph.D.

Praha, 18. 11. 2015

Prof. PhDr. Vladimír Svatoň, CSc.

školitel